

FITXA IDENTIFICATIVA**Dades de l'Assignatura**

Codi	33615
Nom	Dificultats en el llenguatge oral i escrit
Cicle	Grau
Crèdits ECTS	4.5
Curs acadèmic	2023 - 2024

Titulació/titulacions

Titulació	Centre	Curs	Període
1304 - Grau Mestre/a Educació Infantil	Facultat de Magisteri	4	Primer quadrimestre
1324 - Grau en Mestre en Educació Infantil (Ontinyent)	Facultat de Magisteri	4	Primer quadrimestre

Matèries

Titulació	Matèria	Caràcter
1304 - Grau Mestre/a Educació Infantil	12 - Dificultades en el lenguaje oral y escrito	Formació Bàsica
1324 - Grau en Mestre en Educació Infantil (Ontinyent)	12 - DIFICULTADES EN EL LENGUAJE ORAL Y ESCRITO	Formació Bàsica

Coordinació

Nom	Departament
MARTINEZ GIMENEZ, TOMAS	305 - Psicologia Evolutiva i de l'Educació

RESUM

Es tracta d'una matèria que, amb caràcter de formació bàsica, s'imparteix en el quart curs per a l'obtenció del Grau de Mestre d'Educació Infantil amb una càrrega de treball per a l'estudiant de 4,5 crèdits ECTS. S'organitza i imparteix des del Departament de Psicologia Evolutiva i de l'Educació.

L'assignatura té diversos objectius. El primer d'ells, dotar al professional de magisteri dels coneixements necessaris per a distingir les dificultats del desenvolupament del llenguatge i dels mètodes d'observació adequats a aquesta fi. En segon, informar a l'estudiant de la relació entre el desenvolupament del llenguatge i l'aprenentatge de la lectura i escriptura. En tercer lloc, dotar-li dels recursos necessaris per a afavorir i estimular el desenvolupament del llenguatge oral i escrit en l'aula.

CONEXEMENTS PREVIS

Relació amb altres assignatures de la mateixa titulació

No heu especificat les restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis.

Altres tipus de requisits

Es recomendable que los estudiantes hayan superado los objetivos establecidos en las asignaturas Adquisición y Desarrollo del Lenguaje Oral y Necesidades Educativas Especiales impartidas en segundo curso, puesto que son el punto de partida para comprender el desarrollo excepcional y la intervención subsiguiente de las personas con dificultades en el lenguaje oral y escrito. Asimismo, es recomendable que hayan adquirido los conocimientos impartidos en la materia Iniciación a la Lectura y a la Escritura de tercer curso.

COMPETÈNCIES (RD 1393/2007) // RESULTATS DE L'APRENENTATGE (RD 822/2021)

1304 - Grau Mestre/a Educació Infantil

- Expressar-se oralment i per escrit correctament i adequadament en les llengües oficials de la comunitat autònoma.
- Promoure el treball cooperatiu i el treball i esforç individual.
- Dissenyar, planificar i avaluar l'activitat docent i l'aprenentatge a l'aula en contextos multiculturals i de coeducació.
- Saber treballar en equip amb altres professionals de dins i fora del centre en l'atenció a cada estudiant, així com en la planificació de les seqüències d'aprenentatge i en l'organització de les situacions de treball a l'aula i en l'espai de joc.
- Identificar i planificar la resolució de situacions educatives que afecten estudiants amb diferents capacitats i diferents ritmes d'aprenentatge, així com adquirir recursos per a afavorir la seua integració.
- Saber observar i identificar retards i dificultats d'aprenentatge oral i escrit en el marc de l'aula ordinària.
- Disposar de recursos per a prevenir les dificultats en l'adquisició de la llengua oral i corregir-les si és el cas.
- Saber comunicar-se i interactuar amb infants amb problemes d'audició i altres dificultats del llenguatge.
- Saber informar els especialistes per abordar conjuntament l'atenció a les necessitats que afecten l'audició i el llenguatge.
- Adquirir recursos per afavorir la integració educativa d'estudiants amb dificultats lingüístiques.

- Disposar de mitjans per a prevenir problemes en l'aprenentatge de la lectura, l'escriptura i la grafia.
- Crear i mantenir llaços de comunicació amb les famílies per incidir eficaçment en el procés d'aprenentatge lingüístic.
- Conèixer els diferents usos de la llengua oral i escrita adequats a l'edat dels alumnes.
- Afavorir les capacitats de parla.
- Reconèixer i valorar l'ús adequat dels llenguatges verbal i no verbal especialment respectuosos amb el principi d'igualtat.
- Afrontar situacions d'aprenentatge de llengües en contextos multilingües.

1324 - Grau en Mestre en Educació Infantil (Ontinyent)

- Expressar-se oralment i per escrit correctament i adequadament en les llengües oficials de la comunitat autònoma.
- Promoure el treball cooperatiu i el treball i esforç individual.
- Dissenyar, planificar i avaluar l'activitat docent i l'aprenentatge a l'aula en contextos multiculturals i de coeducació.
- Saber treballar en equip amb altres professionals de dins i fora del centre en l'atenció a cada estudiant, així com en la planificació de les seqüències d'aprenentatge i en l'organització de les situacions de treball a l'aula i en l'espai de joc.
- Identificar i planificar la resolució de situacions educatives que afecten estudiants amb diferents capacitats i diferents ritmes d'aprenentatge, així com adquirir recursos per a afavorir la seua integració.
- Saber observar i identificar retards i dificultats d'aprenentatge oral i escrit en el marc de l'aula ordinària.
- Disposar de recursos per a prevenir les dificultats en l'adquisició de la llengua oral i corregir-les si és el cas.
- Saber comunicar-se i interactuar amb infants amb problemes d'audició i altres dificultats del llenguatge.
- Saber informar els especialistes per abordar conjuntament l'atenció a les necessitats que afecten l'audició i el llenguatge.
- Adquirir recursos per afavorir la integració educativa d'estudiants amb dificultats lingüístiques.
- Disposar de mitjans per a prevenir problemes en l'aprenentatge de la lectura, l'escriptura i la grafia.
- Crear i mantenir llaços de comunicació amb les famílies per incidir eficaçment en el procés d'aprenentatge lingüístic.
- Conèixer els diferents usos de la llengua oral i escrita adequats a l'edat dels alumnes.
- Afavorir les capacitats de parla.

- Reconèixer i valorar l'ús adequat dels llenguatges verbal i no verbal especialment respectuosos amb el principi d'igualtat.
- Afrontar situacions d'aprenentatge de llengües en contextos multilingües.

RESULTATS D'APRENTATGE (RD 1393/2007) // SENSE CONTINGUT (RD 822/2021)

1. L'estudiant és capaç d'identificar les dificultats en el llenguatge oral i escrit
2. L'estudiant sap comunicar-se i interactuar adequadament amb xiquets amb dificultats del llenguatge oral i escrit.
3. L'estudiant sap informar adequadament als especialistes per a abordar conjuntament l'atenció a les necessitats que afecten al llenguatge oral i escrit.
4. L'estudiant cerca, selecciona, i aplica recursos educatius en la resolució de casos pràctics.
5. L'estudiant utilitza les noves tecnologies en la recerca d'informació, recursos educatius, i realització de treballs pràctics individuals i grupals.
6. L'estudiant s'expressa correctament en treballs escrits i exposicions orals.
7. L'estudiant col·labora en grup en la realització de treballs teòric-pràctics.
8. L'estudiant realitza informes dirigits a altres professionals de l'àmbit educatiu.

DESCRIPCIÓ DE CONTINGUTS

1. Introducció a les dificultats del llenguatge oral.

El desenvolupament del llenguatge oral.

La importància del context sociocultural en el desenvolupament del llenguatge.

L'avaluació escolar dels problemes del llenguatge oral.

Intervenció escolar i familiar en els problemes del llenguatge oral.

2. El retard del llenguatge.

Definició i conceptualització dels diferents tipus de retard.

Etiologia dels retards del llenguatge.

Avaluació de les diferents competències relacionades amb el llenguatge oral: fonològiques, lèxiques, morfosintàctiques i pragmàtiques.

Intervenció i estimulació del llenguatge oral en el centre escolar.

3. Les dificultats en el desenvolupament dels sons del parla.

Tipus i etiologia dels problemes d'articulació.
La detecció i avaluació dels problemes d'articulació.
Lactuació escolar en els problemes d'articulació.

4. El trastorn del llenguatge i el trastorn de la comunicació social (pragmàtic)

Definició i conceptualització. Diferents conceptualitzacions.
Hipòtesis etiològiques.
Avaluació de competències lingüístiques associades al llenguatge oral.
El suport escolar i familiar al xiquet amb trastorn del llenguatge.

5. Altres problemes en el llenguatge oral.

Els problemes de fluïdesa (disfèmies).
El mutisme selectiu.
Les disfonies.

6. Introducció al llenguatge escrit en Educació infantil.

El desenvolupament dels sistemes de descripció.
Diferències entre el llenguatge oral i escrit.
Els processos cognitius relacionats amb la lectura.

7. La lectura emergent: els precursors de la lectura.

Els precursors cognitius, socials i lingüístics relacionats amb l'adquisició de la lectura.
Avaluació primerenca de la capacitat lectora.
Estimulació dels factors relacionats amb l'adquisició de la lectura.

8. L'adquisició de la lectura.

L'aprenentatge primerenc de la lectura.
La creació de contextos d'aprenentatge de la lectura.
Els mètodes d'ensenyament de la lectura.
Peculiaritats idiomàtiques de la adquisició lectora del castellà i del valencià.

VOLUM DE TREBALL

ACTIVITAT	Hores	% Presencial
Classes teoricopràctiques	45,00	100
Assistència a esdeveniments i activitats externes	2,50	0
Elaboració de treballs en grup	5,00	0
Elaboració de treballs individuals	5,00	0
Estudi i treball autònom	5,00	0
Lectures de material complementari	8,00	0
Preparació d'activitats d'avaluació	10,00	0
Preparació de classes de teoria	8,00	0
Preparació de classes pràctiques i de problemes	4,00	0
Resolució de casos pràctics	16,00	0
Resolució de qüestionaris on-line	4,00	0
TOTAL	112,50	

METODOLOGIA DOCENT

Metodologia activa i participativa, integrant diferents metodologies instruccionals de cara a potenciar l'aprenentatge significatiu dels coneixements implicats i el desenvolupament de les competències pròpies de la matèria. La metodologia docent es basarà fonamentalment en els principis del aprenentatge invers (*flipped learning*), el aprenentatge col·laboratiu i la instrucció per parelles.

Entre les tècniques instruccionals bàsiques destaquen (1) La lectura prèvia de materials i la resolució de qüestionaris online, (2) presentacions dels continguts i resolució de dubtes, (3) la resolució grupal d'un llibre de casos (4) l'elaboració d'un portafolis i (5) la realització i presentació al aula de treballs complementaris.

AVALUACIÓ

Requisits mínims

Per a poder superar la matèria és necessari que l'estudiant tinga almenys un 4,5 tant en l'examen com en el seguiment d'activitats i casos pràctics. En el cas de no aconseguir-se la nota mínima, en algun de aquests apartats, la nota màxima que l'estudiant podrà obtenir en la matèria serà de 4,5, quedant suspesa fins a la pròxima convocatòria.

Examen

L'examen tindrà com a objectiu valorar els coneixements adquirits i atorgarà un 35 % de la qualificació final. L'examen estarà compost per dues parts:

- a) qüestions curtes de resposta oberta, de 5 a 10.
- b) i de 15 a 25 qüestions de tipus test.

La nota final de l'examen serà la mitjana aritmètica entre ambdues parts.

L'examen serà recuperable en la segona convocatòria.

Seguiment d'activitats i casos pràctics

Aquest apartat constituirà el 65% de la nota final i deurà valorar els següents punts:

- a. Assistència (5%)
- b. El seguiment de activitats prèvies i els qüestionaris online (15 %).
- c. La resolució del llibre de casos i del portafolis (35%).
- d. Activitats d'aula (10%)

L'assistència (5%) i les activitats prèvies i els qüestionaris online (15%) no podran ser recuperats en la segona convocatòria, mantenint-se la nota obtinguda en la primera convocatòria.

El llibre de casos (35%) i les activitats d'aula (10%) podran ser recuperats en la segona convocatòria a través d'un examen pràctic.

La **qualificació final** s'obindrà a partir de la mitjana ponderada, segons els percentatges assignats, a través de la següent taula:

0-4,9 Suspens.

5-6,9 Aprovat.

7-8,9 Notable.

9-10 Excel·lent o Matrícula d'Honor.

2º Convocatòria.

En el cas de tenir suspens l'examen teòric l'estudiant haurà de realitzar un nou examen, de característiques similars al de la primera convocatòria.

En el cas de tenir suspens el seguiment d'activitats i casos pràctics, per a la seua recuperació l'estudiant haurà de realitzar un examen de pràctiques, en el qual haurà de resoldre un cas similar als estudiats en el programa, al costat de l'elaboració d'una sèrie d'activitats pràctiques. L'examen serà de desenvolupament.

REFERÈNCIES**Bàsiques**

- Gallardo, J.R.; y Gallego, J.L. (2000). Manual de logopedia escolar. Archidona (Málaga). Ediciones Aljibe.
- Gallego, J.L. (2000). Dificultades de la articulació en el llenguatge infantil. Archidona (Málaga). Ediciones Aljibe.
- Cuetos, F. (2008). Psicología de la lectura. Barcelona. Madrid. Wolters Kluwer Educación.
- Beltrán J., López-Escribano, C. y Rodríguez E. (2006). Precursores tempranos de la lectura. En B. Gallardo, C. Hernández y V. Moreno (Eds.). Lingüística clínica y neuropsicología cognitiva. Actas del I Congreso Nacional de Lingüística Clínica (pp. 18-26). Valencia: Universitat de València
- Coll-Florit, M.(coord.)(2014). Trastornos del habla y la voz. Universitat Oberta de Catalunya

Complementàries

- Acosta, V. y Moreno, A. (2005). Dificultades de lenguaje en ambientes educativos. Del retraso al trastorno específico del lenguaje. Barcelona: Masson
- Bosch-Galcerán, L. (2003). Evaluación fonológica del habla infantil. Barcelona. Masson.
- Bryant, P. y Bradley, L. (1998). Problemas infantiles de lectura. Madrid: Alianza Editorial.
- Clemente, M. y Domínguez, A.B. (1999) La enseñanza de la lectura. Madrid: Pirámide.
- Defior, S. (2014). Procesos implicados en el reconocimiento de la palabra escrita. Aula, 20, 25-44.
- Escobar, R. (2004). Logopedia en educación infantil. Diagnóstico y tratamiento de las dificultades del lenguaje en educación infantil. Vigo. Ideas Propias.
- Jiménez, J. y Ortiz, M. (2000). Metalinguistic awareness and reading acquisition in the Spanish language. The Spanish Journal of Psychology, 3, 37-46.
- Juárez, A.; y Monfort, M. (2002). Estimulación del lenguaje oral. Madrid. Aula XXI. Santillana.
- Linuesa, M.C.,y Martín, I.R. (2014). Enseñanza inicial de la lengua escrita. De la teoría a la práctica. Aula, 20, 105-121.
- Narbona, J.; y Chevrie-Muller, C. (2001). El lenguaje del niño. Desarrollo normal, evaluación y trastornos. Barcelona. Masson.
- Peñafiel, F. y Fernández, J. (2000). Cómo intervenir en logopedia escolar. Resolución de casos prácticos. Madrid. Editorial DDS.
- Puyuelo, M. y Rondal, J.A. (Eds) (2003). Manual de desarrollo y alteraciones del lenguaje. Barcelona. Masson.
- Suárez-Coalla, P., García-de-Castro, M., y Cuetos, F. (2013). Variables predictoras de la lectura y la escritura en castellano. Infancia y aprendizaje, 36(1), 77-89.

- Suarez Yáñez, A. (2000). Iniciación escolar a la escritura y la lectura. Madrid. Pirámide.
- Angiono, V.A.; Fernández, M.C. y Mercado, L.B. (2019). Manual de los trastornos de la comunicación, el lenguaje y el habla: una mirada interdisciplinaria en niños y adultos. Argentina: Editorial Brujas.
- Susanibar, F., Dioses, A., Marchesan, I., Guzmán, M., Leal, G., Guitar, B. & Junquera, A. (2016). Trastornos del habla. De los fundamentos a la evaluación. Madrid: EOS.
- Dehaene, S. (2015). Aprender a leer: de las ciencias cognitivas al aula. Buenos Aires: Siglo XXI Editores Argentina.
- De las Heras, G. y Rodriguez, L. (2015). Guías de intervención logopédica en las dislalias. Síntesis.
- Peña-Casanova, J. (2014). Manual de Logopedia 4ª Ed . Barcelona. Masson.
- Ripoll, J.C. y Aguado, G. (2015). Enseñar a leer. Como hacer lectores competentes. EOS.